

Jak se organizuje mezinárodní sociologie. Zpráva z Druhého sociologického fóra Mezinárodní sociologické asociace
Buenos Aires, 1.–4. srpna 2012

Mezinárodní sociologická asociace (International Sociological Association) pořádala v argentinském Buenos Aires začátkem srpna tohoto roku již druhé sociologické fórum s tématem „Sociální spravedlnost a demokratizace“. Jako obvykle šlo o relativně bohatou příležitost pro prezentaci nových výsledků, setkání s kolegy a družné plánování možné budoucí spolupráce. Nutno přiznat, že organizace a logistika celého setkání nebyla těmto neformálním, přesto klíčovým aspektům nakloněna. Ať již zmíníme chladné a deštivé počasí srpnového, tj. zimního Buenos Aires, nedostatečně vytápěnou budovu Ekonomické fakulty nebo nedostatek restaurací a kantýn, kam by bylo možné zajít na oběd během třicetiminutové přestávky ve více než dvanáctihodinovém denním programu. Zatímco tyto faktory vyvolávají otázku, jak organizovat velká setkání a nepřehlédnout ani nejmenší detail (například nedostatek toaletního papíru byl jednou z položek na programu tzv. Research Council Business Meetingu v závěru fóra), řada studentů (a nejen jich) se může pozastavit už nad tím, jak vlastně funguje tato největší mezinárodní profesní organizace, kterou sociologie má. Z pozice tajemnice jedné z výzkumných sekcí jsem měla opakovaně možnost nahlédnout pod pokličku toho, „jak je vlastně organizována mezinárodní sociologie“.

International Sociological Association (ISA) byla založena v roce 1949 pod patronátem UNESCO jako nezisková organizace za účelem reprezentace sociologů bez ohledu na jejich původ, myšlenkovou tradici, vědecké přístupy nebo ideologické postoje. V současné době sdružuje 5300 členů ze 128 zemí. Členství může být jak individuální, tak kolektivní, jako je tomu v případě členství národních sociologických asociací.

Náklady na fungování asociace jsou hrazeny z 90 % z členských příspěvků a 10 % z grantů UNESCO. Členství je vždy na čtyři roky a je rozdělené na kmenové členství v ISA a libovolný počet členství v tzv. výzkumných výborech (*research committees* – RC), pracovních skupinách (*working groups* – WG) a/nebo tematických skupinách (*thematic groups* – TG). Výše členského příspěvku je rozdělena na tři skupiny dle hrubého národního příjmu daného státu. Česká republika v současnosti spadá do nejvyšší kategorie „A“. Příspěvky v jednotlivých RC se pohybují cca od 10 USD po 50 USD. Výbory jsou rozděleny podle počtu členů (od méně než 25 po více než 250 členů) do sedmi skupin. Na velikosti členské základny RC je závislý počet sekcí (tj. prostor pro prezentace), které daná skupina získá v rámci konference, a také objem finančních prostředků, o které se může ucházet pro podporu své činnosti v rámci grantů ISA. O jejich využití si rozhodují RC samy, typicky jsou používány na vydávání oběžníků, podporu juniorských výzkumníků, cestovní granty, tzv. *networking* apod.

V současné době funguje padesát pět RC, pět TG a tři WG. Tematicky RC pokrývají široké spektrum od umění, těla, dětství, stárnutí, rodiny, prostředí, náboženství, nacionalismu až po sociální indikátory, sociální změnu nebo racionální volbu. Například tematická skupina „Vizuální sociologie“, založená v roce 2009, si klade za cíl sdružovat sociology používající vizuální metody výzkumu a/nebo sociology se zájmem o produkci, využití a diseminaci vizuálního vědění.

Pro naplnění svého cíle ISA využívá dva základní kanály – konference a publikační činnost. Všechny RC mají povinnost zúčastnit se kongresu jednou za 4 roky a uspořádat jedno setkání v období mezi světovými kongresy. Fórum je platformou, která byla ustanovena s cílem pomoci menším RC s naplněním této povinnosti. Již druhé fórum ukázalo, že se jedná o velmi vítanou pomoc, kterou v Buenos Aires vy-

užilo 46 RC a všechny tematické/pracovní skupiny. Celkem se jej zúčastnilo 3592 osob z 84 zemí, ovšem pouze 1360 (37%) z nich bylo členy ISA. Místo konání setkání se vždy vybírá s velkým předstihem. V současnosti je aktuální výzva pro podávání návrhů na organizaci ISA Fóra 2016. Jak bývá obvyklé, není vždy možné vyhovět všem. Tak i argentinské fórum bylo vystaveno kritice například co do skladby programu. Zatímco některé RC ve vyhrazeném čase umožnily prezentaci až šesti prezentujícím, jiné si stěžovaly na nedostatek prostoru, neboť jejich řečníci potřebují až hodinu na jeden příspěvek. Na několika posledních konferencích se také objevila možnost tzv. „distributed paper“, tedy náhradního příspěvku, který prošel recenzním řízením programového výboru dané sekce, je uveden v programu (což je podmíněno včasným zaplacením registrace na konferenci) a bude moci být přednesen, pokud se autor/autoři některého z hlavních příspěvků nedostaví. V každém případě může autor svůj příspěvek poskytnout zúčastněným v tištěné podobě. Je to vhodný způsob, jak zvýšit počet účastníků konference, neboť výzkumníci obvykle mohou požadovat krytí cestovních nákladů od svého zaměstnavatele či poskytovatele výzkumného grantu pouze tehdy, je-li jejich participace aktivního charakteru.

Technická a administrativní část konference zajišťuje externí dodavatel, v případě argentinského fóra byli angažováni dokonce dva. Jeden zajišťoval agendu/software/podporu ohledně přijímání abstraktů a skladby programu a druhý zajišťoval registraci. Důvodem byla nespokojenost s jednou z firem a postupné přecházení k novému partnerovi. Jako zájemce o prezentaci příspěvku jste tak musel/a projít oběma systémy. Příprava programu začíná rok a půl před plánovaným datem konference. Nejdříve jsou RC vyzvány k přípravě „výzvy pro podávání návrhů na sekce“ – tedy jakýchsi obecných témat, která budou později páteří programu. Následně

jsou od členů RC přijímány tyto návrhy se stručnými abstrakty. Z nich programový výbor ve složení předsedy a několika členů vybere takový počet, který odpovídá garantovanému prostoru v programu v závislosti na velikosti RC. Například RC 11 Sociologie stárnutí měla v roce posledního kongresu necelých 150 členů, a dostala proto k dispozici 16 sekcí, hledalo se tedy 16 témat. Tato jsou později vyhlášena v rámci „výzvy pro podávání abstraktů“ a *de facto* se čeká, jaké téma „přitáhne“ kolik zájemců z řad světové sociologické veřejnosti. Po stanoveném termínu se programový výbor v každé z RC snaží vytvořit vyvážený a atraktivní program. V praktické rovině to znamená opouštění některých témat a rozšiřování prostoru pro témata jiná. Vedle regulérních sekcí jsou ještě tzv. *joint sessions*, společná témata dvou či více RC. Pro mne osobně patří mezi nejzajímavější, protože dochází ke „křížení“ témat a pohledů inovativním způsobem. Dále se v programu můžete setkat se sympozii (monotematicky zaměřenými sekcemi s předem určenými řečníky), kulatými stoly (např. setkávání junior a senior výzkumníků), setkáními s autory zajímavých publikací apod. V programu jsou také vyhrazeny bloky pro plenární zasedání, která jsou společná pro všechny účastníky konference. Jedná se o přednášky významných sociologů na obecně zajímavá nebo průřezová témata.

Druhou významnou aktivitou ISA je publikační činnost, kterou realizuje především v partnerství s nakladatelstvím SAGE, a s novým důrazem také on-line. Přístup k publikacím patří také k hlavním výhodám členství v ISA. V rámci členského poplatku je, kromě slevy na konferenčních poplatcích, zahrnuto předplatné časopisů *Current Sociology* a *International Sociology*, pravidelný elektronický oběžník „isagram“ (oznámení o konferencích, výzvy k podávání příspěvků, nabídky zaměstnání apod.), *eSymposium* (platforma pro vzájemné debaty, sdílení výsledků práce, postupů apod.), *sociopedia.isa* (online databáze přehledo-

vých statí z oblasti sociálních věd), přístup k časopisům vydávaným SAGE a sleva na knihy tohoto vydavatele. V rámci zvyšování svého veřejného profilu ISA klade rostoucí důraz na interaktivní formy komunikace. Vedle facebookové stránky a Twitter účtu publikuje ve 13 jazycích informační bulletin *Global Dialogue*, blog *Universities in Crisis*, videokurzy „Global Sociology, Live!“ a „Public Sociology, Live!“, videokanal *Sociotube* s nahrávkami z konferencí a projekt „Journeys through Sociology“ představující členy předsednictva ISA, jejich cestu oborem a výzvami, se kterými se setkali ve své kariéře. Veškerá tato činnost je řízena relativně komplexní formální strukturou, skládající se z několika rad, výborů a podvýborů, podporovaných výkonným sekretariátem. Členové těchto orgánů jsou voleni na základě nominací a vykonávají svoji činnost dobrovolnicky.

Někteří zástupci sociologické obce vnímají ISA jako těžkopádného „slona“, příliš velkého, komplikovaného a nákladného pro jejich potřeby. Jiní naopak vidí velké příležitosti v tom, co tato profesní organizace poskytuje – globální pohled a dosah, přesah za individuální sociologické disciplíny a témata, prostor pro dialog a sdílení. Pro mne osobně jsou tyto konference velice příjemným zpestřením v mém relativně úzkém záběru výzkumu, kterému se věnuji každodenně. Sice se často dozvím něco nového i ve vlastním oboru, ale každou konferenci chápu jako součást kontinuálního vzdělávání v sociologii jako celku. Nikdy jindy nemám takovou možnost slyšet a osobně vidět nejen „velká jména“, ale i navštívit přednášky z oborů, které s tím mým mají (často jen zdánlivě) máloco společného – protože se vše odehrává doslova ve vedlejší místnosti.

Lucie Vidovičová

Webové stránky Mezinárodní sociologické asociace (ISA): <http://www.isa-sociology.org>

„Curiosity and Serendipity – A Conference on Qualitative Methods in the Social Sciences“

6. Research Network 20 (Qualitative research) ESA Midterm conference Lund, Švédsko 20.–21. 9. 2012

Šestá konference sítě výzkumníků pro kvalitativní výzkum Evropské sociologické asociace (ESA RN20) představila současné oborové výzkumné trendy, stejně jako kritické zacházení s tradicí ve velmi přátelském a sdělném duchu. Více než 200 účastníků ze 40 zemí (celou třetinu tvořili domácí Švédové, přijely ale také tři desítky lidí ze zemí mimo Evropu) zaplnilo na dva dny historické centrum jedné z nejstarších a nejprestižnějších skandinávských univerzit. Dřívější centrum teologické vzdělanosti má při vši technické dokonalosti přednáškových sálů příjemnou kontemplativní atmosféru, po dvou dnech jsem si však začala také více všimát trendu studentifikace, který se v Lundu projevuje a který ve své přemrštěné podobě známe v Česku zatím pouze z textů o současných urbánních trendech. Prostor sám tak inspiroval k úvahám nad současnou pozicí kvalitativního výzkumu a sociálních věd ve společnosti a možnými budoucími posuny a trendy. Kdo jednou zdědí „naše“ budovy?

Samotný formát konference měl konvenční strukturu, velké přednášky střídaly paralelní sekce, které vzhledem k velkému zájmu nakonec probíhaly po třech. Příjemné bylo, že program se netáhl dlouho do večera, namísto toho byla uspořádána konferenční večere. Vedle obvyklého programu byly inovativně řešeny obědové přestávky. Kelímky se skandinávským studeným obědem, které měli účastníci k dispozici, umožnily zájemcům vrátit se na oběd do velkého auditoria a poslechnout si rozhovor s Jaberem F. Gubriumem či představení čtvrtého vydání učebnice Davida Silvermana *Interpreting Qualitative Data* samotným autorem. Gubrium se nejdříve sebereflexivně věnoval tomu, jak přesto, že (jakkoliv je to ome-